

ОМЪЛ ШИ НАТЪРА.

(Брмаре.)

II.

Дн артиколыз д'антжиз (Nr. 1) амз възят къ дн тинпъл Еленилор, стъдизл натъреї, де ши а есїстат, дар а фост днкомплет ши мвлат май не-глицеатъ де кят стъдизл омълзи.

Дъпъ свъжъгарае Еладеї, Romanii аз моштенїтъ нъ нъмаї глорїа Еленилор, чи ши кълтвара лор. Съ vedemъ акъм дн че релационе а ретас ла Romanii стъдизл натъреї дн рапорты къ стъдизл омълзи!

Romanii, ка зп попълз практик ла каре де ла днченътълз фортъреї статълзи лор idea domniei а фост идея фундаменталъ а статълзи, п'аз авът о аплекаре маре пентръ стъдизл обїекте-лор натъреї, афаръ дїп зпъл аз еї; обїектъл челъ май демън пентръ стъдизл омълзи а фост нъмаї омълз, адекъ нъ омъл дн партеа са австрактъ, метафїсїкъ (прекъм а фост дн скоалеле фїлософїче але Еленилор), чи омъл ка о фїїндъ моралъ, д'о воїндъ лїверъ, детермінъндъ релационїле сале къ семенї съї, днтрън къвжнтъ, омъл ка о персоанъ жърїдїкъ. Де ачееа гъсїм ла Romanii стъдизл ле-цїлор чел май десволтат дїнтре тоате челе-лалте стъдїї дн сфера натъреї ши а омълзи. Че лъкръ кърїос! Romanii карї нъ с'аз темът а деспоїа тоате национїле стреїне къноскъте п'атънчї де тоате че еле поседа: де церїле, де domnia ши кїар де нацїоналїтатеа лор, ачестї Romanii, зїкъ, аз авът челъ май маре респект пентръ посесївїлє лор пропрїе; дн речїуроке, Romanii аз фост ледїстїї лъмїї, днсъ прївїнд тоате челе-лалте нацївнї ка пропрїетатеа лор, ка лъкрърї де посесївне, дар нъ ка фїїнде морале къ дрептъла де посесорї, каре

дрепт л'аз къноскът нъмаї пентръ нацївнеа лор романъ. Дъпъ ачееастъ експозицївне, о съ не еспїкѣм де че дн тоатъ флоареа лїтературеї Romanilor нъ гъсїм нїчї зп натъралїстъ оріцїнал саз тъкаръ зп фїлософъ оріцїнал їнвентаторъ де вр'ън сїстемъ нъоз. Натъралїстъла чел май вестїт ла дъншїї аз фост амъндой Плінії, апої амъндой аз фост пїнте комїлаторї карїї аз адънат идеїле алтора; дар дїнтре тодї фїлософїї лор чел май маре адекъ Сїсєро аз фост ши ел май мвлат ре-портаторъ елокзент де идеїле алтора де кят креа-тор идеїлор позе оріцїнале. Апої май не зрїтъ, дн тинпълз їмператорїлор, попълълз Roman с'а днпъррїт дн довъ секцївнї, адекъ дн Сепсвалїстї марї ши дн Стоїчї, ши еатъ че с'а днжїмлат атънчї дн прївїнда омълзи ши а натъреї. Сепсва-лїстїї аз стъдїат натъра нъмаї пентръ върта лор. Пештїї делїцїонї ла тъжкарє, фламїнкос къ креерїї лоръ вестїдї, папагалїї пентръ лїмвеле лор делї-кате де тъжкарє ши алте асемenea обїекте пентръ гърманзї лъате дїнтре анїмале ши вецетале формъз канїтълеле челе май їnteresante де їсторїеа натъ-ралъ де атънчї; астъелъ стъдизл натъреї а децєне-рат дн мжїнїле лор дн стъдизл стотакълзи лор пропрїз. Дар не де алтъ парте, Стоїчїї карї аз деспрецїзїт вїеада ши тоате пълчерїле, прекъм ши тоатъ матерїеа дн натъръ, негрешїт къ п'аз нътът съ аївъ нїчї о атрацере кътре стъдизл натъреї, дар нїчї штїїнде омълзи п'а нътът фї вїне кълїватъ ла ачестї оашенї карї аз менрїсат ши не омъ, афаръ нъмаї де ачела каре а авът къръдїз а се свїчїде, а'ши дескїде сїнгъръ вїнеле ка се шоаръ саз а свъерї фелърїмї де дърерї прозаве фъръ съ арате чел май мїкъ семъз къ ле сїмте; към дар фїлософїа, штїїнде ши арте аз нътът днфлорї ла оашенї але кърора идеї dominante аз фост: Бїрїнда дърерїлор, свъерїнда ши свїчїдълз волънтаръ? Къ тоате ачестеа нътемъз съ зїчємъ къ кїаръ дн епока

Romanilor d'atunci a ramas oare-care tendinta stiintifica din timpurile clasice asupra omului si natzei, si pe baza caracteriza sekulele Romanilor na sekule, si kari stadiul omului ear a predominant asupra stadiului natzei.

Презмт си лзтеа фисикт креспектла преchede дитпериктл комплет, аша ши си лзтеа моралт. Тимпзлз дитпратилор Romani чеi din зртз а фост тимпзлз креспектлеи си каре ценила антикт каре а лзчит ка соареле лзчиторз си лзтеа антикт, а слзбит, мерганд кзтре апзса сзз. Апои дитокмаи ка си дериле поларе си тимпзлз креспектлеи, кжнд о зи лзгз de тзлте лзни каре се дзче, се лзпт кз о поапте лзгз de тзлте лзни каре вине, аколо ачеастз лзпт дигантикт се descempeазз си черз prin ниште феномене дитфокате, prin ниште метеори дитгрозитори kari се пзтескз лзмина вореалт: аша ши креспектла каре а descovit епока антикт de епока секолелорз de тизлокз, а prodze ниште феномене дитгрозиторе, теривиле ши сжидероасе. Фокзл кз каре ordiile лзи Аларик аз арсз капитолизи Romei, а фост асеменеа лзминз вореалт теривилз din лзтеа моралт, ши си тизлокзл ачестор флате kari консзта зпзл din edificеле челе mai vestite алт антикитздии итадинадизнеа поастрз спериатз vede консзтзндзе тоате фрзтзседеле лзтеи античе, тоате prodzktivnile сале admirabile си арте ши итиндз, киар ши тот олимпзл сзз весел ши тот de зна вине discuzs oamenilor. Апои de департе vedem си тизлокзл дитперичелор аджичи ши секларе, ниште итадине сизимжнтоаре de Astoda-фе кз victime зтане арсе си фокз не жзратикз петрз gloria фантисмзлзи; vedemz савиа сжидероасз каре а стинсз падизни дитреци киар си зрта ачестзи принципз, vedemz инквизидизнеа кз теривиле instrumente de tortzre лжнз фигзре оменешти кз оаселе рзпте ши descovzrate, си fine vedemz de департе свиндзсе тоатз miseriea секолелор de тизлокз дитквизивратз de дитперикт ши de игнорандз, не кжнд ценила антик дитвалит кз си влзз de жале, пжжжнд не рзнеле дитримате але содигздии античе каре се дзче.

Дит асеменеа тимпзри de катаклисте морале поазе оаре сз mai физ диккз ворз de стадизл омзлзи ши ал натзрей? — ници de кзм!

Дар сз нз не преа спериатз, сз не апропизтз чева ши de веакзреле de тизлок; сз стидиетз чева ши характериле лор; си сконзл пострз ори че стадиз егре интересантз.

Тотз характерзл секлелор de тизлок консистз си сколастичизмз; дар сколастичизмз а фост о метоадз de стадиз фоарте авсзрдз, плинз de свлзимитздии ши de черкзри дзпе лзкзрзи kari пз ници си интерес практик. Idea фрзтзседеи си есизтат си ачесте секоле, финд кз стадизл натзрей си реалитатеа еи, каре есте ситгзрзл исвор си фрзтзседеи, п'а есизтат; дар de че стадизл натзрей п'а есизтат? Финд кз натзра дитса'ши а фост de прецзбитз ши киар несфериитз! Ачеаста авсзрдитате а venit din есацерадизнеа принципзлзи асчетик kari а domnit атзнци си спиритлз оаменилор. Сзсферинца, ачеастз idee диталтз че характерисеазз реализнеа нзоз каре с'а нзс не тронзл пзгжнотзлзи антик, свферинца, зик, а фост есацерактз ши а devenit сконзл есизтингеи лзтеи ши а омзлзи. Оарешн-каре пльчере, оарешн-че фрзтзседез си натзрз а фост привитз ка о дитфракцизне иморалт, ка о дитпидекаре а мисизнеи омзлзи; дакт сконзл омзлзи есте а се диткиде диттр'о челзлз, а се естасиа петрз ниште idei итадинаре, игнорандз тоатз реалитатеа натзрей че се афлз афарз дит челзлз, че тревзиндз аре омзл de стадизл натзрей? Дакт виеада е о pedeapsz, нз е си пзкат кз сз дитз чине-ва ситдиреле сале descise а приими принтр'анселе инфлзинделе плькзте але фрзтзседеи натзрии? Дит консеквиндз кз ачесте idei есацеракт ши авсзде, кзлзгзрии din Цертманиа си секолзл ал 13-леа 'ши-аз асзпнатз зрекеле кжнд аз аззигтз кжнтжнд о привегзтоаре саз вр'о алтз насерз кжнтзтоаре не кжнтз, зикжнд кз дитавоулз кжнтз prin гзра привигзтории! О тристз аверадизне а спиритлзл зман, de а'ни итадина, кз принципзл взп, милостив ши divin е дензртат de натзрз кз тоатз инфинителе креадизни але еи, kari сжнт пзрзсигте ши condamпате а фи партеа спирителор реле а дитволилор! Дар ори кжн, дитревз, си пресинца зпорз асеменеа idei, стадизл натзрей оаре а пзтзтз сз фактз вр'зи прогресз? ници de кзм! De ачесте vedemz кз си тоате ачесте зече секоле, kari се пзтескз веакзреле de тизлок (адект финд de тизлок дитре сочитатеа антикт ши чеа modernz,) игноранда чеа mai mare а domnit си итиндзеле натзрей; оамении с'аз окзпат атзнци, ори кз есерчидии корпорале, важнд позидизнеа лор содигалт асзира фордеи фисиче (кавалерии феодали) ори кз кинзиреа корпзлзи лор, итадинандз'ши кз поарта черзлзи трече prin дрзтзл сшпосз кз кинзиреа петжжжнд ши финд дитвзркат кз сачи не пелеа гоалт си виеада ачестеа (партеа клерикалт), апои

първи сѣз възвѣтъ карі аз трѣтъ атѣчи, перъсінд о възъ солидъ ші обіекте вариавиле карі ар пѣтеа гъсі дн есперимінте ші черчетъри емпіриче, де ачеа с'аз нѣфѣндат дн свѣтлітъці сколастиче, стѣдінд традиціѣни грешіте але кърділор античе (маі къ сеамъ але азі Арістотеле ші Плато), крѣжнд ла ачесте традиціѣни маі мѣлт де кѣт кіар патъреі днесні; аст-фел не пѣтем еспліка вестіта анекдотъ, къ зн сколастикъ възжнд о датъ зн анімаал алфел фѣкѣт де кѣт е дескрип дн традикторъя сѣз латін дѣне кърділе азі Арістотеле, ачест сколастикъ нѣ с'а дндойг а зиче: аічі патъра а грешіт, фінд къ Арістотеле нѣ поате сѣ грешіаскъ! Ачест сервілістѣ ал спірітълзі знанъ, ачестъ левевіе ші апатіе а днделепчівнеі трѣнд нѣмаі де ідеіле алтора, крѣжнд дн тоате че аз зичѣ алдіі, фѣрѣ а есamina дакъ ачестъ крѣдіндъ есте компатівіл къ патъра раціѣнеі поастре, фѣрѣ а се днтрева дака нѣ почів еѣ прін міне днс'мі ші прін черчетъріле меле еспериментале а ажнѣце ла ачесте резълтате ла карі аз ажнѣс предечесоріі меі, ачестъ крѣдіндъ оарвѣ есте карактеръя дїсрїнктивъ ал секоледор де мізлокъ, каре прінтр' ачестъ назъ н'а продѣсз нічі де кѣт чева де орїцінал, де нос ші де прогресів, чі а фост о коніе деградатъ, деңенератъ ші фѣрѣ вре зн гѣстѣ естерікъ. (Ва зрма.)

NOMENKLATÛRA

оффіціелоръ политиче ші жсдеціари днѣ терминологіа обсерватъ дн вѣлетінска „Фіѣі“ лецілоръ имперіале.

Пентрѣ партеа жѣдекътореаскъ ші местекатъ:

Regierung, Гѣверіс.

Statthaltereі, Гѣвернѣмжнтъ-

Statthalter, Гѣвернѣторъ.

Landesregierung (de es. дн Краковіа) Гѣвернѣ провинціале.

Kreisamt, Kreis Префептѣрѣ (ла Kreisamt кѣте одатъ ші оффіціѣ де префептѣрѣ, еар префептѣра днсеамнѣ ші оффіціѣл ші днѣтълѣ сѣз дїсрїнтѣлѣ префептѣреі.

Kreispräsident, Kreisvorsteher. Префептѣ.

Komitat, Komitatъ.

Comitatsvorstand, Префептѣ де комігатъ.

Bezirksamt, Претърѣ.

Bezirksvorsteher, Bezirksvorstand, Преторъ.

Еар знде претъра нѣ е аместекатъ, чі есісте жнѣгъ еа оффіціѣ еспеціале пентрѣ трѣні политиче ші пентрѣ челе жѣдеціари, се зиче чеа днѣтеіѣ претърѣ политикъ, чеалатъ претърѣ жѣдеціаре, прін зрмаре.

Bezirksgericht, Жѣдегъ де претърѣ, ор ші претърѣ жѣдеціаре. (Сепаратъ де претърѣ песте тот, адекъ де Bezirksamt.)

Bezirk (сїмплѣ). Ч ерѣѣ, ші се днделеѣе тот-дезнна черкѣлѣ претъреі, пентрѣ къ алъ префептѣреі се нѣмесче днѣгъ с. дїсрїптѣ.

Ачесте пентрѣ партеа политикъ ші чеа местекатъ (ла претъре).

Пентрѣ партеа жѣдекътореаскъ.

Oberstergerichtshof. Днвалта кърте апелатівѣ, саз ші нѣмаі сїмплѣ: Днвалта кърте, сѣпрема кърте.

Obergericht, Oberlandesgericht, Banaltafel, нмаі сїмплѣ: Кърте апелатівѣ.

Gerichtshof erster Instanz. Кърте жѣдекътореаскъ де форѣл прїмс. Дар се зиче маі тотдезнна нѣмаі сїмплѣ трїѣзналѣ. Ачеста е нѣмеле пропрїѣ пентрѣ 'тоте жѣдекъторіеле де форѣл днѣтеіѣ; прін зрмаре:

Landesgericht, Kreisgericht, Comitatsgericht сѣнт тоте: трїѣзнале.

Кѣ тоте ачесте, кѣнд е неапѣратъ делїнсѣ а дїсрїпѣ Landesgericht, де Kreisgericht ші Comitatsgericht, — адекъ кѣнд віне дн леѣе де есемплѣ; Die Kreisgerichtshöfe erster Instanz theilen sich in Landesgerichte und Kreis- (ор дн Ънгаріа Comitats-) Gerichte, атѣнчі Landesgericht се зиче „трїѣзналѣ зрванъ, еар Kreisgericht ші Comitatsgericht трїѣзнале днѣстале. Асемїнеа кѣнд дн леѣе е ворѣа де атрїѣзтеле пропрїе але азі Landesgericht, еар се зиче трїѣзналѣ зрванъ.

Landesgericht се дїсрїпѣе де челеалате трїѣзнале, адекъ де челеалате жѣдекъторіе де форѣл прїмс, нмаі прін ачеа, къ нмаі азі компетѣе потестатеа де а днѣствїга крїмеле кѣпрїнсѣ дн §§ 58—66 аї кодїчелѣзі пенале, адекъ: крїма де нѣрѣѣлїзне (днвалтъ трѣдѣре), де лѣса маїестате, де вѣтъмарѣа мемврїлоръ касѣі днтѣрѣтѣсчі, де тѣрѣзрѣреа пачѣі нѣклїче ші де снїонѣрїѣ. Леѣеа дѣ гѣвернѣторїлоръ днфлѣвїндъ ла днѣствїгарѣа ачесторъ крїме. Де знде зрмá ка трїѣзналѣлѣ компетїнте а днѣствїга ачесте крїме сѣз вїѣѣ сказылѣ сѣз ла сказылѣ гѣвернѣмжнтѣлѣзі, адекъ дн капїтала провинціеі ші дн Ънгаріа дн капїтала

despărđimântului guberniale) Stadthaltereiabtheilung) Ашеа с'а ши фъкътъ де регълъ. Dreptarea дела капиталъ саз зрѣе с'а нѣмѣтъ трѣвналъ зрѣанъ, каре нѣме vine нѣмаи дн челе доъ касѣри indicate ачи mai сѣс.

Ла ачесте кредъ а фѣ де лѣсць а май днсемна зрѣтореле:

Sprengel (Gerichtssprengel u. s. w.) Черкзндарѣи ш. ч. л.

Allerhöchste Entschliessung. Рескриптъ с. ресольционе днпърътеаскъ.

Majestät. Маѣстате, май тѣлтъ: Мѣриа са, каре е нѣмеле чель веки ромѣнескъ пентрѣ сѣверанъ дѣреѣ ши ромѣниѣ п'аз лѣсць де а профана нѣмеле веки тѣмѣндѣ не пугуаг знгрескъ.

Landesfürst. Домнълъ дѣреѣ, Принципеле дѣреѣ.

Landesstelle. Дикастерѣлъ дѣреѣ, — дикастерѣлъ политѣкс алъ дѣреѣ.

Finanzlandestelle. Дикастерѣлъ фѣнанциаре алъ дѣреѣ.

Centralstelle. Дикастерѣлъ централе.

Hofstelle. Дикастерѣлъ де кърте, — дикастерѣлъ авлѣк (дн Бнгарѣа, Бѣнатъ ш. ч. л. ромѣниѣ дн локъ де кърте зѣкъ ши кѣрѣ, авлъ, авлѣ.)

Rath (Gerichtsrath шчл.) Де регълъ нѣмаи жѣдекъторъ дн тоте форѣрѣле, пентрѣкъ ачѣаста е векиа днсемнаре а ачѣствѣ кѣжѣтъ, компаратъ май вѣртосъ кѣ ачѣлаши нѣме слаѣкъ. Ачѣаста сѣ днделеде нѣмаи ла партеа жѣдекъторѣаскъ.

Aichi нѣ се даз нѣмаи концилие, чи се жѣдекъ ши се decide.

Inстанз. Форъ, Gerichtstand форъ, Entscheidung decisivne, Erkenntniss ши Urtheil сѣнтѣндъ, ши жѣдекатъ. Grundbuch. Карте фѣндзаре, карте кастрапале шчл.

Ачѣастъ термѣнологѣѣ офѣциалъ нѣ е а коммѣсѣнеѣ, чѣа сѣвскрѣслѣи.

I. Maiorescu.

СТЕФАНЪ ЧЕЛЪ МАРЕ ШИ РАДЪЛЪ ПРИНЦЪЛЪ РОМЪНИЕИ.

Ш.

(Брмарѣ.)

Тѣлѣра Приндѣсѣ, лѣнгъ а еѣ тѣтъ
Шѣжнд, грачиоасъ, лѣкра о пѣфратъ.
О косѣа кѣ азрѣ, ши фѣрѣ арѣндѣтъ

Кѣ тѣргрѣнтаре рѣвинъ стрѣлѣчѣтъ.
К'авеа ка сѣ деѣ ачѣствѣ odorъ марѣ
Татѣлѣ еѣ Радълъ де-алѣи сѣрѣзъторѣ.
Шѣжндъ ла фѣреастрѣ днчѣне а кѣпта
Кѣ-воаче че черѣла пѣгѣа фѣртека:

Дн тѣперѣде тоате 'с пѣлѣкѣте

Тоате зѣмбескъ,

Еа'-лѣсць своарѣ ши зѣле кѣтпѣлѣте

Не кѣнескъ!

Сперанда кѣ-аторѣлъ май тѣлт нѣ арѣ
Фѣртекал лор;

Лѣсѣѣ дѣлче днкѣлѣтѣторѣ

Не лас ши своръ!

Да дѣмѣнеада ши рожа арѣ,

Май тѣлт мѣрос;

Шѣ фѣлотѣла десѣлѣтѣторѣ

Кѣлтъ фѣртос.

Май кѣтрѣ сарѣ, ах! днсць тоате

Кѣлтъ ши профѣтъ;

Аршѣда, вѣлѣтъл, пѣатра че вате,

Ле фѣче сѣрѣтъ!

И.

Сѣлт треѣ зѣле тѣтъ, де кѣнд ал мѣз тѣтъ,

Кѣ а са оштѣре с'аз даз сѣ се ватѣ

Кѣ Домнълъ Молдавѣи, Стефанъ чель вѣствѣтъ,

Шѣ ши тѣре театъ, к'а фѣ вѣрѣтъ;

Кѣчи де елз с' азде кѣ і зп ероз марѣ,

Шѣ оасте воѣникъ пѣн' ла зѣл арѣ

Ларѣ Молдовѣниѣ кѣ мѣтѣнѣс фѣраѣи.

Апоѣ нѣи о крѣтъ а фѣ десѣноадѣ?

Нѣ стрѣгъ ла черѣзѣри сѣндѣле де фратѣ!

С'аз нѣ аз кѣ чѣне, зпѣдѣ, а сѣ ватѣ!

Нѣ есте дѣштанълъ варѣарълъ татаръ,

Чѣо зѣ нѣ не ласъ мѣнѣштѣдѣ такаръ.

Зѣче копѣлѣда ачѣсте кѣ жалѣ

Днѣ окѣ вѣрсѣнд лѣкрѣмѣ не фѣдѣле сѣле,

— Тѣ нѣ шѣѣи копѣлъ, мѣта аз ресѣнѣс,

Кѣ Стефанъ дѣрѣште де а фѣ сѣнѣс

Татѣтълъ лѣи нѣмаи, ш'астѣи о 'пжосѣре,

— Пентрѣ-а зѣнѣ пѣдѣи вѣлѣ порѣчѣре;

Орѣ ч'ар фѣче приндѣлъ, орѣ кѣтъ с'ар пѣлеа

Нѣи о зѣмѣре, чѣѣ глѣорѣа са. —

(Ва зрѣта.)

Дндрѣнтаре. Дн Nr. трѣкѣтъ с'а стрѣ-
штѣтѣтѣ версѣлъ алъ 7-ле дѣнѣ алъ 6-ле, зндѣѣ ера
локѣлъ.